

Boromarajonani College of Nursing, Sanpasithiprasong Ubon Ratchathani, Thailand

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกคิดตามแนวทางโยนิโสมนสิการ ในแบบวิวัชชาวาทด้วยการถามตอบ ต่อการเรียนรู้วิชาจริยศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ก. รุ่นที่ 43 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ก. รุ่นที่ 43 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ จำนวน 74 คน ระหว่างวันที่ 27 มีนาคม ถึงเมษายน 2557 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและใบงานตรวจสอบคุณภาพโดยอาจารย์พยาบาล 1 คน และนักศึกษาพยาบาล 3 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามและเอกสารผลการเรียนรู้ตามใบงาน วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารผลการเรียนรู้ตาม ใบงานและคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลรวมคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้จริยศาสตร์อยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47SD = 82$) และผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า นักศึกษามีวิธีการเรียนรู้จริยศาสตร์ 2 วิธี คือ 1) วิธีการถามตอบ (แบบอย่างเดี่ยวแ่งเดี่ยว แบบแยกแยะ แบบย้อนถาม) 2) รูปแบบการคิดหลากหลาย (การคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างรอบคอบทุกแง่มุม คิดวิเคราะห์และคิดอย่างลึกซึ้ง) นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า นักศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ ทฤษฎีจริยศาสตร์ หลักจริยธรรมวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ จากผลการวิจัยแสดงว่าการนำแนวทางการถามตอบตามแบบ วิวัชชาวาทมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพ ทำให้นักศึกษาเรียนรู้การฝึกคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงได้

คำสำคัญ : โยนีโสมนสิการ วิชัชวาทการเรียนรู้จรรยาบรรณ

The purpose of classroom action research was to investigate the effect of Vipatchavart in Yonisomanasikarathrough questioning and answering methods on the academic achievement of ethics course. Sample of the study were 74 sophomore nursing students at Boromarajonani College of Nursing Sanpasithiprasong. Data were collected from March 27, 2014 to April, 2014. Questionnaires and assignment

Corresponding Author : *e-mail :udomwan_obs@yahoo.com

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (ม.ค. - เม.ย.) 2560
Volume 18 No. 1 (Jan - Apr) 2017

การวิเคราะห์เนื้อหาผลการเรียนรู้ที่ได้จากชิ้นงาน
และการตอบคำถามปลายเปิดของนักศึกษามีดังนี้

การถามตอบของนักศึกษาบ่งชี้ถึงการใช้เชื่อมโยงวิธีคิดกับการพูดโดยที่นักศึกษามีการใช้คำถาม 3 ลักษณะคือ แบบอย่างเดียวแ่งเดียว แบบแยกแยะ และแบบย้อนถาม

“การที่นักศึกษาย้อนกลับมาว่าผู้ป่วยรับประทานยาหรือไม่ตรงกับหลักการทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ให้กับผู้ป่วยใช่หรือไม่”

“แล้วเจตนาดีของแพทย์คืออะไรเล่า แล้วทำไมต้อง
คำนึงถึงความวิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติ”

“เรื่องการทำคลอดโดยที่แพทย์ตัดสินใจทำคลอดทันทีที่ห้องฉุกเฉินจากที่ผู้ป่วยคลอดท่าก้น และคลอดออกมาแล้วครึ่งตัว แพทย์ทำตามหลักทฤษฎีจรรยาบรรณได้ ตอบได้ว่า ประโยชน์นิยมเพราะลดโอกาสตกเลือดของแม่และลูกไม่ขาดออกซิเจนจากหัวที่ยังไม่คลอด และยังตอบได้ว่าหน้าที่นิยม เพราะแพทย์มีหน้าที่รักษามนุษยชาติที่จะให้แม่และลูกปลอดภัยในสถานการณ์นี้ แม้จะเคยเขียนไปส่งตัวคนไข้”

เมื่อมีการถามแบบใดการตอบคำถามก็จะสอดคล้อง
ไปด้วยกันใน 3 แบบนั้น ซึ่งการถามตอบตามแนวทางวิชาชีพ
เป็นการฝึกให้คิดอย่างมีจุดหมายเป็นขั้นเป็นตอนมีเหตุผลและ
ค้นหาแก่นสารสาระ นักศึกษาจึงมีการถามตอบหลายลักษณะ
เพื่อให้การถามตอบนั้นนำไปสู่ความรู้ที่ถูกต้อง อาจกล่าวได้ว่า
เป็นการ “ถามตอบจนรู้เรื่อง”

การที่นักศึกษามีการถามตอบหลายลักษณะผสมผสานกันแสดงถึงการคิดลักษณะต่าง ๆ เช่น การคิดอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างรอบคอบ คิดทุกแง่ทุกมุมรอบด้าน คิดอย่างลึกซึ้ง

“ได้ฝึกคิดอย่างรอบคอบโดยหาเหตุผลเกี่ยวกับเรื่อง
ที่อยากรู้และตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและถูกต้อง
เหมาะสมทำให้เกิดความเข้าใจ”

“ได้แนวคิดในการถามแบบแยกแยะ ย้อนถามของ
หัวข้อของตนเองและของเพื่อนเพราะเมื่อถามแล้วได้เรียนรู้

“เรียนรู้อะไรวิธีการคิด การตั้งคำถามอย่างมีระบบ
แบบแผน ทำให้เรียนรู้อะไรวิธีการคิดโดยการตั้งคำถามจะทำให้เรามี
ความคิดที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

“ได้ฝึกคิดมองในประเด็นต่าง ๆ โดยนำหลักจริยธรรม มองย้อนไปย้อนมาจนได้คำตอบที่พึงพอใจได้เรียนรู้ว่าในฐานะ พยาบาลวิชาชีพควรทำอะไรถ้าเรตกอยู่ในสถานการณ์ เหล่านั้น”

การฝึกคิดตามแนวทางโยนิโสมมสิการในแบบวิรัช
ชาวพด้วยการถามตอบนี้เป็นประจักษ์สิ่งนำทางในการค้นหา
ความถูกต้องที่จริงแท้ที่ต้องผ่านการคิดอย่างรอบคอบละเอียด
ถี่ถ้วนทุกแง่มุมและลึกซึ้งจนถึงที่สุด การถามตอบนี้จึงเป็นการ
ถามตอบที่มอบความถูกต้องจริงแท้แน่นอน

การถามตอบและลักษณะการคิดเป็นการเชื่อมโยงวิธีคิดกับการพูดที่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เนื้อหาสาระ จริยศาสตร์จากการจับคู่ช่วยกันศึกษาสถานการณ์และเชื่อมโยงกับเนื้อหาโดยใช้การถามตอบเป็นวิธีการนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน แล้วนำมาเขียนเป็นชิ้นงาน และในส่วนนี้เองทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ทักษะกระบวนการทำงานร่วมกัน ควบคู่ไปด้วย ดังที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า “สามารถถามตอบได้หลากหลายแง่มุม ฝึกการคิดอย่างรอบคอบ และสามารถถามกันได้ในหลายมุมมอง และทำให้มีเหตุผลในการตอบคำถามโดยยึดหลักการของจริยศาสตร์ด้วย และให้ได้มีโอกาสฝึกทำงานกระบวนการทำงานร่วมกัน” จึงมีความตื่นตัวในการบริหารเวลา การสืบค้น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเนื้อหาจริยศาสตร์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้มีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีจิตวิทยา เช่น เพราะเป็นสิ่งที่เกิดจากเจตนาดี ต้องการให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาเพื่อให้อาการทุเลาลง และหายจากเจ็บป่วย เรามีเจตนาดีที่อยากช่วยให้ผู้คนพ้นจากความเจ็บป่วย ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักมนุษยธรรมและเห็นชีวิตเป็นสิ่งที่มีความหมายถึงประโยชน์ของคนส่วนมากในทางที่ดีจะต้องอยู่เหนือหลักการที่เราตั้งใจ เพราะสิ่งที่เราทำเป็นประโยชน์ต่อผู้คนมากมาย โดยเฉพาะคนที่อยู่ในเขตอำเภอมั่วซั่ว ทั้งมีสัญชาติไทยและไม่มี เรามีเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้คนมีสุขภาพที่ดี ปลอดภัยจากโรคต่าง ๆ เพราะทุกคนก็เปรียบเหมือนเพื่อนมนุษย์ เราทำประโยชน์ต่อผู้คนมากมาย โดยมีผลประโยชน์อยู่เหนือหลักการ ตามทฤษฎีประโยชน์นิยมพยาบาลต้องยึด

จรรยาบรรณวิชาชีพเช่น เป็นการทำตามหลักการ และมาตรฐานในการมีปฏิกิริยาที่มีต่อตัวคนไข้ การติดบาร์โค้ดที่ป้ายชื่อมือ ของยา และใบส่งตรวจเป็นเทคโนโลยีที่ทางโรงพยาบาลนำมาใช้ และการตรวจสอบโดยให้คนไข้บอกชื่อนามสกุลทุกครั้ง อาจทำให้ผู้ป่วยเกิดข้อสงสัยและเบื่อหน่ายว่า “ถามซ้ำซาก” เราก็จะต้องมีหลักปฏิสัมพันธ์เพื่อที่จะพูดคุยให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงการตรวจสอบชื่อว่ามีประโยชน์อย่างไร

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า นักศึกษามีการเรียนรู้ 2 ประการ ประกอบด้วยหนึ่งเรื่องการถามตอบ และลักษณะ

การคิดโดยมีการถามตอบใน 3 แบบคือ แบบอย่างเดี่ยวแ่งเดี่ยว แบบแยกแยะและแบบย้อนถาม และมีการคิดในลักษณะคิด อย่างเป็นระบบ มีเหตุผล คิดอย่างรอบคอบทุกแง่มุม คิด วิเคราะห์และคิดอย่างลึกซึ้ง สองเรื่องเนื้อหาจริยศาสตร์ใน ส่วน ของทฤษฎีจริยศาสตร์ หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่อภิปราย ดังนี้

ผลรวมคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้จรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$ $SD = .82$) โดยด้านการใช้ความคิดมีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 3.50$ $SD = .75$) รองลงมาคือด้านทักษะกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 3.46$ $SD = .83$) และด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.41$ $SD = .87$) และมีผลการเรียนรู้รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากได้แก่ การมีทักษะการทำงานร่วมกัน ได้ฝึกคิดอย่างรอบคอบ คิดอย่างมีเหตุผล เรียนรู้การทำงานร่วมกัน การได้ฝึกคิดทุกแง่ทุกมุมรอบด้านและมีความตื่นตัวในกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกัน การถามตอบตามแนวทางวิภาษวาททำให้เรียนรู้วิธีการคิดโดยการตั้งคำถามอย่างมีแบบแผนพัฒนาวิธีคิดให้เข้าใจมากขึ้น คิดวิเคราะห์พิจารณาแต่ละประเด็นโดยใช้เหตุผลเป็นพื้นฐาน คิดรอบด้านหลายแง่หลายมุมละเอียดรอบคอบ มีสติในการคิด คิดย้อนไปย้อนมา ทบทวนตามแนวทางถามตอบที่มีความลึกซึ้งถามตอบจนหมดความสงสัยนำไปสู่ข้อสรุปชัดเจน เป็นที่พึงพอใจของนักศึกษา นั้นหมายความว่านักศึกษามีการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองในการคิด การพูดถามตอบและเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้ นับเป็นการคิดที่ถูกริธีให้เข้าถึง ความจริงของสถานการณ์ที่ศึกษาและแก่นสาระของจริยศาสตร์จึงมีการคิดตั้งคำถามและหาคำตอบเพื่อสืบสาวหาสาเหตุเป็นลำดับไม่สับสนจากแต่ละประเด็นที่มีหลายแง่มุมให้ขบคิดอย่างละเอียดรอบคอบซึ่งเป็นไปตามวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการที่ประกอบด้วยอุบายมนสิการคือ การคิดมีจุดหมาย ปาทกมนสิการคือ การคิดเป็นขั้นเป็นตอน การณมนสิการคือการคิดมีเหตุผลสืบสาวหาสาเหตุเป็นลำดับต่อเนื่องกันไปและอุปาทกมนสิการคือการคิดเป็นประโยชน์ และวิธีวิภาษวาทด้วยการถามตอบที่เป็นการแยกแยะความจริงให้เห็นแต่ละแง่แต่ละด้านให้ครบ¹ ดังที่พบลักษณะคำถามว่า “ทำไมจึงคิดว่าเป็นหน้าที่นิยม” “ทำไมพยายาลห้องคลอด 2 คน มาช่วยทำคลอด” “การที่นักศึกษาย้อนกลับมาคิดว่าผู้ป่วยรับประณายาหรือยังตรงกับหลักการทำสิ่งที่ดีมี

ของการทำแผนผังความคิดสัปดาห์สุดท้ายมากกว่าสัปดาห์แรก และการศึกษาของ กุนนที พุ่มสงวน และอายุพร ประสิทธิเวชชากร⁷ เรื่องรูปแบบการพัฒนานักเรียนพยาบาลกองทัพบกให้เป็นผู้นำ การสร้างเสริมสุขภาพด้านการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร และการจัดการความเครียด ผลการวิจัยหนึ่งในหัวข้อนั้นพบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ริเริ่มจากการสร้างทีมงานที่มีความเข้าใจกันฉันมิตร สร้างบรรยากาศแห่งการร่วมงานที่เอื้ออาทร ส่งผลต่อการคิดริเริ่มและการคิดทางบวก และการศึกษาของบิงโคและคณะ⁸ ที่ศึกษาโปรแกรมความสามารถของตนเอง ในการป้องกันกระดุกพรุนในผู้อพยพชาวจีน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมนี้ มีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นและยอมรับว่าภาวะกระดุกพรุนมีความสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถในตนเองในการออกกำลังกายและการรับประทานยา ทั้งยังเป็นไปตามกระบวนการเรียนรู้ที่ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์⁹ ระบุว่า เป็นกระบวนการจัดกระทำต่อข้อมูลซึ่งก็คือสถานการณ์และเนื้อหาจริยศาสตร์ โดยที่นำการฝึกคิดตามแนวทางโยนิโสมนสิการในแบบวิภัชชาวทมาาร่วมกันตั้งคำถามและหาคำตอบอันเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่สร้างความเข้าใจให้แก่ตนเอง และเป็นกระบวนการที่ตื่นตัว การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนที่จะกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิถีสร้างการเรียนรู้ที่วิจารณ์ พานิช⁵ระบุว่า “การนำข่าวหรือเรื่องราวในหนังสือพิมพ์มาวิเคราะห์ที่ตั้งคำถามร่วมกันน่าจะเป็นการเรียนรู้หรือฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณที่ง่ายและสะดวกที่สุด และเป็นไปตามที่พระพรหมคุณาภรณ์.ป.อ.ปยุตโต¹⁰ กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานของการศึกษาหรือการพัฒนามนุษย์มี 2 อย่างคือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปรโตโมสะคือเสียงจากผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกัลยาณมิตร ซึ่งก็คือผู้สอนและเพื่อนที่เป็นคู่ในการฝึกคิดครั้งนี้โดยผู้สอนได้สอนแบบบรรยาย ทำแบบฝึกเชื่อมโยงสถานการณ์สู่เนื้อหาและอภิปรายส่วนเพื่อนนักศึกษาใช้การถามตอบเป็นวิถีในการนำสู่ปัจจัยภายในได้แก่โยนิโสมนสิการคือการรู้จักมอง รู้จักคิด รู้จักพิจารณาหาประโยชน์ได้ เพราะนักศึกษามีการจับคู่ฝึกใช้ความคิดในการศึกษาสถานการณ์และเชื่อมโยงกับเนื้อหา โดยมีการถามตอบแบบวิภัชชาวทเป็นแนวทางของการคิดค้น ทำความเข้าใจจนสามารถสรุปเป็นความรู้ด้วยตนเอง ดังตัวอย่างที่นักศึกษาเขียนผลการเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นผลของการมีปัจจัยภายในคือโยนิโสมนสิการอยู่ในตัวอันจะทำให้คนพึ่งตัวเองได้จริง¹¹

